

# Smaastykker.

---

## I.

### BIDRAG TIL VENDSYSSELS PRÆSTEHISTORIE

(Fortsættelse fra 6. R. III, 396—400).

Af C. Klitgaard.

## 3.

*Hr. Claus Hansen Bang i Horne.*

Sidst i Aaret 1654 døde den gamle Sognepræst i Horne-Asdal i Vendsyssel *Anders Thomsen Hjørring*, efter hvem der holdtes Skifte 11. Jan. 1655 mellem hans Enke *Maren Hansdatter* og hans tre Børn af hans første Ægteskab med *Karen Pedersdatter* (død før 1646), nemlig *Thomas Andersen Horne*, Raadmand i Hjørring; (*Inger*, død 1651, var gift med Hr. *Claus Nielsen* i Raabjerg, men da hun ikke havde Børn, udgik hun af Arven efter Hr. Anders i Horne); *Else*, død 1684, gift med Ridefoged til Odden, *Niels Hansen Buch* i Bistrup ved Hjørring, f. i Arild i Sønderjyll. 1581, d. i Bistrup 1665, og *Maren*, gift med *Søren Pedersen Kjærulf* i Saltumgaard<sup>1</sup>.

Hr. Anders Hjørring efterfulgtes 1654 som Præst af *Claus Hansen Bang*, der var Søn af Borgmester Hans Bang i Bogen, og som allerede 1640 som Student havde udgivet et Digt, der betegnes som et Mesterstykke af Smagløshed, og senere under Pseudonymet »Dorus« udgav et Bryllupsdigt til en Slægtning i Ribe, hvilket Digt Biskop Kragelund fandt fornærmeligt for sig<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup>) Horns Herreds Tingbog 16. Nov. 1646; 18. Dec. 1654; 9. April, 27. Aug., 24. Sept., 5. Nov. 1655; Hjørring Tingbog 21. Marts 1648. Personalh. Tidsskr. 10. R. III, 62. C. Klitgaard, Kjærulfske Studier S. 365.

<sup>2</sup>) G. L. Wad, Rektorerne ved Herlufsholm, S. 91—93.

I Wibergs »Dansk Præstehistorie« I, 673 siges, at han blev afsat 1662, »fordi han skal have voldtaget Præstenken«, altsaa Marens Hansdatter, en Historie, der antagelig er fremkommet ved en fejlagtig Tolkning af Ordet »æreskændet«, »ærekrænket« eller lignende, og H. F. Rør-dam har i sin Tid<sup>1</sup> vist, at der aldeles ikke er Tale om nogen Voldtægt mod hende, ligesom han har meddelt Indholdet af en Række Aktstykker, særlig fra Biskop Anders Andersen Ringkøbing i Aalborg angaaende Sagen Claus Bang og Enken; men da en nærmere Udredning formentlig ikke vil være uden Interesse for dette Tidsskrifts Læsere saavel i Henseende til Hr. Claus' Person som til forskellige Forhold i hans Sognemenigheder, skal man her fremkomme med følgende navnlig paa Grundlag af Horns Herreds Tingbøger 1655—57.

Hr. Claus kom straks ved sin Overtagelse af Embedet i Strid med den afdøde Præsts Enke Maren Hansdatter og hans Arvinger; Striden drejede sig bl. a. om noget Panel i Stuerne og et Hjørneskab i Storstuen, hvilket Præsten ansaa som hørende til Gaardens søm- og nagelfaste Ting, medens de andre mente, at det var Løsøre. Striden førtes med stor Bitterhed og varede i lang Tid<sup>2</sup>.

I Naadensaaret drev Maren Hansdatter selv Præstegaarden ved Hjælp af en Avlkarl *Christen Jensen Møller*, Søn af Jens Christensen i Horne, og antagelig opirret af Striden om Inventaret i Præstegaarden lod Hr. Claus sig henrive til i Horne Kirke 5. Aug. 1655 i Overværelse af Herredsprovsten, Hr. *Hans Eriksen* i Mosbjerg og Præsten *Axel Jakobsen Steenberg* i Tornby, der vist var komne for at stifte Fred mellem Hr. Claus og Enken, at sige i mange andre Folks Overværelse, at der gik Rygte om, at Præstenken laa i letfærdigt Levned med sin Avlskarl. Da han saa blev opfordret til at angive sine Hjemmelsmænd, sva-

<sup>1</sup>) Kirkeh. Saml. 3. R. III, 767 ff.

<sup>2</sup>) Horns H. Tgb. 5. Nov. 1655; 14., 21., 28. Jan., 4., 18., 25. Febr., 3., 10. Marts, 21. April, 3., 23. Juni, 14. Juli, 4. Aug., 13., 20. Okt. 1656; 2., 16. Marts 1657.

rede han, at det skulde han nok, naar han blev lovligt stævnet dertil. Den 22. Juli havde Præsten endvidere sagt til Karlens Fader, at han som Fader skulde advare sin Søn, der tjente hos Maren Hansdatter, og efter Recessen faa ham til at forføje sig ud af Herredet.

Det vides ikke, om Faderen har givet Karlen denne Advarsel; men da Karlen en Lørdag kom og vilde gaa i Skriftestolen, efter at han »kristelig dertil havde sig beredt«, afviste Præsten ham, og Karlen sendte saa to Stævningsmænd til Præsten for at faa Grunden at vide. De traf Præsten i Vaabenhuset og rettede der saavel som paa Kirkegaarden Forespørgslen til ham, og Hr. Claus svarede saa, at hvis Karlen vilde komme næste Dag — Søndag — og falde paa Knæ paa Kirkegulvet og staa aabenbart Skrifte, naar Præsten gik af Prædikestolen, vilde han bag efter tage ham til Skriftemaal og Altergang. Da Mændene trængte ind paa Præsten for at faa Grunden til Afvisningen at vide, sagde han, at i Sommer var Karlen en Morgen kommet ind i hans Kammer, hvor Præsten laa i Sengen, og saa godt som truede ham, hvad han mente, Karlen ikke burde have gjort. Saa stævnede Karlen Præsten for Herredstinget, hvor de nævnte Mænd 24. Sept. 1655 vidnede som foran anført, og Christen Jensen (Karlen) sagde og svor ved sin Ed, at han ikke var gaaet i Præstens Kammer med noget ondt Forsæt, men han havde mange Gange tilforn baade ved Nat og Dag været i Præstens Kammer for at drage ham af Støvlerne og hjælpe ham i Seng, — vel naar Hr. Claus var »velbeskænket«.

Den 7. Oktober fremdrog Præsten Sagen i Kirken i Menighedens Paahør og spurgte Karlens Fader, om han vilde erkende, at Præsten havde givet ham Paalæg om at faa Sønnen ud af Herredet.

Da Naadensaaret var udløbet i Slutningen af 1655, flyttede Præsteenken til Aalborg, hvor hun derefter boede, og overdrog til Sagfører Jens Hansen i Hjemsted i Serreslev Sogn at føre hendes Sag mod Præsten angaaende Panelet

Præstegaarden, og 22. December drog to Stævningsmænd til Horne Præstegaard for hende. Til dem sagde Hr. Claus: »Jeg vidste ikke andet, end at Maren Hansdatter var en Dannekvinde, men hun er en Hore.« Herom aflagde Stævningsmændene Vidne paa Hjørring Byting 22. Jan. 1656, og Maren Hansdatter lod saa Præsten tiltale ved Retten for denne Udtalelse; men han benægtede dens Rigtighed.

Imidlertid havde Præsten jo allerede 5. Aug. 1655 i Horne Kirke udtalt sig om det formodede Forhold mellem Præsteenken og hendes Tjenestekarl, og da han var blevet opfordret til at angive sine Hjemmelsmænd, havde han svaret, at det skulde han gøre, naar han blev lovligt stævnet dertil.

Der var saa fra Enkens Side sket Henvendelse til Biskoppen om Sagen, og han gav Provsten Hans Eriksen i Mosbjerg og Hr. Axel Steenberg i Tornby Ordre til at holde Forhør over Hr. Claus, hvilket Forhør skulde finde Sted i Bindslev Kirke 6. Dec. 1655, men Hr. Claus udeblev, hvorefter de to fremmede Præster udstedte et skriftligt Vidne om, hvad de 5. Aug. havde hørt Hr. Claus sige i Horne Præstegaard. Hr. Claus fordrede derefter Sagen indbragt for sin rette Øvrighed — Landemodet —, da hans Provst allerede havde vidnet, og den henvistes derefter fra Herredstinget til gejstlig Rettergang; men Herredstinget slap dog ikke helt fri for at faa mere med den at gøre, thi da den 8. Maj 1656 kom for Præstemodet i Hjørring, henviste det den til verdslig Rettergang. Imidlertid havde Maren Hansdatter paany indstævnet Hr. Claus for Herredstinget 21. April 1656 for Æresfornærmelse, fordi han paa Tinget havde sagt, at hendes to Stævningsmænd fra Hjørring var »letfærdige Skælme«, der havde vidnet falsk paa ham. Hr. Claus udeblev fra Retten, og da det var en Sag om Æresfornærmelse, kunde Herredsfogeden ikke dømme i den, men henviste den til Landstingets Paakendelse, og det samme var Tilfældet 4. Aug. med den fra Landemodet til verdslig Rettergang henviste Sag, men Maren Hansdatter

havde nu engageret en virkelig Prokurator — *Niels Lauridsen Bech* i Aalborg — til at videreføre Sagerne, og han lod 4. Aug. paa Horns Herreds Ting 12 Mænd aflægge Erklæring om, hvad de havde hørt Præsten sige i Horne Kirke 5. Aug. 1655, og om de vilde vedstaa Indholdet af et Dokument, som da var blevet udfærdiget i Horne Kirke, og som nu var blevet forsynet med Lensmandens og Biskoppens (Stifts-øvrighedens) Segl, idet det havde været fremlagt ved Landemodet i Hjørring. Sognemændene i Horne erklærede, at de ikke vidste andet end Godt om Maren Hansdatter udover, at der i Møllehus og Smedehus<sup>1</sup> og andre Steder en Tid lang var gaaet Rygte om hendes Lethædighed med hendes Karl Chr. Jensen Møller; men de vidste ikke, om Rygtet talte sandt.

Hr. Claus gav imidlertid ikke Møde for Landstinget i Viborg<sup>2</sup>, og ved Domme af 10. og 24. Sept. 1656 dømtes han til at lide Tiltale ved Hjemtinget som Løgner og til at bøde 6 Rdl. for Udeblivelse fra Retten og 5 Rdl. i Sagsomkostninger til Maren Hansdatters Sagfører ved Hjemtinget, Jens Hansen i Hjelmsted, og for Betaling af disse 11 Rdl. blev han indstævnet til Horns Herreds Ting 20. Okt., men gav ikke Møde og heller ikke den følgende Retsdag. 27. Okt., da der blev udmeldt 6 Mænd, »som fandt ham udi Dele«, d. v. s. at der rejstes Tiltale mod ham som Løgner med Hensyn til hans ærerørige Beskyldninger mod Præsten.

Straks da Landstingets Dom var afsagt og meddelt Biskoppen gennem Lensmanden paa Aalborghus, Erik Juel til Hundsbæk, befalede Biskoppen Hr. Claus, at han skulde afholde sig fra Præsteembedet, hvad han ogsaa gjorde nogen Tid; men da han saa kom paa den Tanke at indanke Sagen for Herredagen, genoptog han Præstevirksomheden, og da Biskoppen gennem Provsten i Horns Herred fik dette at vide, lod han ved Provsten to Mænd gaa til Hr. Claus

<sup>1</sup>) Almindelige Sladdersteder.

<sup>2</sup>) Landstingets Domsbøger haves ikke for disse Aar.

med baade mundtlig og skriftlig Ordre til ham om at afholde sig fra Embedstjeneste; men denne Suspension tog Hr. Claus dog intet Hensyn til, og Biskoppen indberettede derefter Sagen til Kansleren *Christen Thomesen (Sehested)*. Denne, der nu var gammel og stærkt optaget af vigtige Forretninger, lod dog ikke høre fra sig, og Biskoppen skrev derefter til Rigsraaderne *Christen Skeel* og *Otto Krag* om Forholdet; men de urolige politiske Forhold bevirkede, at de heller ikke svarede ham<sup>1</sup>.

Vel som Følge af de nævnte urolige Forhold skulde der ikke holdes Herredag 1657, og vist i Februar dette Aar skrev Biskoppen til Danske Kancelli, at Hr. Claus' Sag var indstævnet for Stiftsøvrigheden (Lensmand og Biskop), men da Lensmanden Erik Juel var død 13. Febr. d. A., og Sagen skulde foretages 28. Marts, bad han om, at der maatte blive forordnet en Mand til i Lensmandens Sted at være Dommer. Kancelliet mente, at *Mandrup Due* til Halkær bedst kunde forrette det; men da han ofte var i København, kunde *Christen Lange*, der boede i Nærheden (Rønnovsholm) beskikkes, og 12. Maj<sup>2</sup> gav Kongen Chr. Lange Ordre til sammen med Biskoppen at forhøre og dømme i Sagen. 1. Juni erklærede Svenskekongen Karl Gustav imidlertid Krig mod Danmark, og nogle Maaneder senere besatte de svenske Tropper Jylland, og Christen Lange døde før 20. Okt., saa Retsmødet angaaende Hr. Claus blev næppe afholdt.

Men det er vel med denne Appel for Øje, at Sagfører Jens Hansen fra Hjelmsted 2. Marts fik udmeldt 6 Mænd ved Horns Herreds Ting til at afkræve Hr. Claus et Svar angaaende hans Beskyldninger mod Enken, og 9. Marts s. A. optraadte Prokurator Niels Laursen Bech fra Aalborg paa Horns Herreds Ting paa Enkens Vegne og krævede, at Hr. Claus skulde bevise sine Ord om Enken eller anses for at være Løgner, hvilket jo vilde koste ham Kjole og Krave.

---

<sup>1</sup>) Kirkeh. Saml. 3. R. III, 769.

<sup>2</sup>) Jyske Tegnelse.

Denne Gang mødte Hr. Claus paa Tinget og begærede Udsættelse, da han havde indanket Sagen for førstkomende Herredag, og der blev saa ikke foretaget videre udover, at Herredsfogeden afsagde Kendelse om, at Præsten var at anse som Løgner og udmeldte 6 Lovhøringer, som 16. Marts stadfæstede denne Kendelse.

Vi hører derefter ikke mere om denne Sag gennem Tingbøgerne, maaske fordi den nu var kommet for højere Ret, eller fordi Tinget paa Grund af Krigen var suspenderet fra 12. Okt. 1657 til 7. Juni 1658 og i længere Perioder 1659—60; men Hr. Claus fortsatte utvivlsomt sin præstelige Virksomhed, og 8. Sept. 1660 skrev Biskoppen til Oversekretær *Erik Krag* til Bramminge om Sagen og bad ham om at forebringe den for Kongen, for at Hr. Claus ved Øvrighedens Hjælp kunde blive fjernet<sup>1</sup>. Allerede 15. Sept. fik den nye Lensmand paa Aalborghus, *Kaj Lykke* saa kgl. Ordre til alvorligt at tilholde Hr. Claus, at han ikke maatte befatte sig med Embedet. Denne hurtige Ekspedition var vel nok foranlediget ved, at Biskoppen 12. Sept., da han var i København, havde erindret Erik Krag om den; men heller ikke Lensmandens Tilhold virkede paa den stædige Præst, og 7. Dec. 1660 skrev Biskoppen paany til Oversekretær Krag og bad ham atter om at tage sig af Sagen<sup>2</sup>. »Jeg kan«, skriver Biskoppen, »ikke noksom berette, hvor mutvillig det Menneske beviser sig, og hvor mange sig paa saadan hans trodsige Forhold storligen forundrer og forarger. Skal mig længe sligt vederfares, nødes jeg, dersom Helbredden det nogenlunde kan taale og Livet varer, selv højestbemelde Hans kgl. Majestæt derom at anmelde«.

Biskoppen skrev ogsaa samme Dag et Brev til Kongen om Sagen, i hvilket han klagede over »den store og tilforn uhørte Insolentie«, som Hr. Claus begaar ved at fortsætte sin Præstetjeneste, uagtet det tre Gange var blevet ham forbudt, og han havde faaet Genpart af Kongens Ordre til

<sup>1</sup>) Kirkeh. Saml. 3. R. III, 769.

<sup>2</sup>) Anf. Sted S. 772.

Kaj Lykke om at forbyde ham Præstetjeneste, hvilken Modvillighed kun kunde »geraade hos de gemene og enfoldige til det hellige Embedes Foragt, hvoraf foraarsages grove og mangfoldige Forargelser,« og Biskoppen anmodede derfor underdanigst Kongen om at drage Omsorg for, at Hr. Claus »exemplari her bliver sat til Rette«.

Det vides ikke, hvad der herefter skete i Sagen, der nu havde staaet paa i 5 Aar, men det er vel næppe troligt, at Hr. Claus har bøjet sig, medmindre han er blevet fjernet med Magt.

Imidlertid afløstes Herredagene jo som Domstol 1661 af Højesteret, og for denne kom Hr. Claus' Sag for 1662, og ved Dom af 16. Juli udtaltes det: »Efterdi det af fremlagte Dokumenter bevises, at Hr. Claus Bang ikke alene Halsstarrighed og Ulydighed har bevist, men endog adskilligt begaaet, som hans Orden og Stand ej egner og anstaar, er for dette afsagt, at Hr. Claus Bang bør at miste sit Kald, — dog for hvis paa hans Ære irectesættes fri at være«. Nu var han altsaa færdig med at være Præst i Horne, selv om han havde Æren i Behold og altsaa ikke var blevet dømt som Løgner, hvilket vel skyldes, at Maren Hansdatters Rygte — som foran nævnt — ogsaa var noget »blesseret« i »Mølle- og Smedehus«, altsaa i det almindelige Omdømme. Men forinden vi følger hans videre Bane, skal berettes lidt mere om hans Virksomhed i Horne.

Det er foran berettet, at Præsteenkens Karl Christen Jensen Møller 1655 havde anlagt Sag mod ham, fordi han havde vist ham fra Skriftestolen, og Karlen havde ligesom sin Madmoder antaget Jens Hansen i Hjelmsted til at føre Sagen for sig. Men 7. Nov. s. A. blev Præsten forligt med Karlen, der havde bedt Præsten om Tilgivelse for sin Forseelse og Modvillighed, og 6 Personer, som havde været nærværende ved den Lejlighed, havde medunderskrevet Forliget, som Præsten fremlagde ved Landemodet i Hjørring 8. Maj 1656<sup>1</sup>. Dermed var den Sag ude af Verden for

<sup>1</sup>) Indtil 1684 afholdtes Landemoderne Foraar og Efteraar i Hjørring, senere i Aalborg.



Præstens Vedkommende, men herved gik Karlens Sagfører Glip af Sagen, paa hvilken han havde haft Bekostning til Rejse m. v., og den vilde han have godtgjort, hvorfor han 4. Aug. 1656 stævnedes Karlen til Betaling. Det kunde vel ikke nægtes, at Karlen havde givet Jens Hansen Fuldmagt til at føre sin Sag, men han havde forsømt at indhente Samtykke hertil af sin egentlige Husbond, Fru *Ide Skeel* til Asdal, og da Jens Hansen boede i et andet Herred, var det imod Loven, at han optraadte som Sagfører i Horns Herred, og Herredsfogeden vilde derfor ikke afsige Dom, men henviste ogsaa denne Sag til Landstingets Kendelse, men Dom-bøgerne derfor haves som nævnt ikke.

1657 havde Præsten Proces med *Peder Christensen Munk* i Nørre Kjøl i Asdal Sogn, der bestyrede Gaarden for sin Moder. Præsten var kommet derind for at kræve sin Tiende, og saa kom de i Klammeri, og Peder Munk trak da sin Kaarde og huggede efter Hr. Claus og udfordrede ham; men nogle Karle forhindrede, at han blev saaret, og kun hans Præstekjole blev sønderrevet<sup>1</sup>. Sagens Udfald kendes ikke.

Endelig forekommer endnu i 1657 en ret snurrig Sag vedrørende Hr. Claus. Han var 29. Juni indstævnet til Horns Herreds Ting for at paahøre Vidneførsel. To Mænd fra Højrup vidnede, at de Søndag efter Pinse havde været hos Præsten for paa Thomas Pedersen i Højrup og hans Hustru Anne Pedersdatters Vegne at forbyde ham at lyse til Ægte for deres Søn *Peder Thomsen* og *Anne Thomasdatter*. Forinden de var blevet trolovet, havde Anne Pedersdatter paa sine egne og sin Mands Vegne bedt Hr. Claus om ikke at trolove dem, og det var heller ikke nu med deres Minde, at deres Søn skulde have »det Kvindfolk«. Forældrene havde ogsaa erhvervet en Skrivelse fra Provsten desangaaende — Hr. Claus var jo suspenderet og maatte ikke foretage kirkelige Handlinger —, og den havde hun givet Præsten.

Den trolovede unge Mand synes at have været meget

<sup>1</sup>) Horns H. Tgb. 29. Juni 1657.

spag i Retten; han erklærede, at det ikke var med hans Forældres Samtykke, at han var blevet trolovet med Pigen, men han havde drukket i Højrup hos Mette Madsdatters Natten før, han lod sig trolove, og om Morgen den 2. Pinsedag havde Pigen tilskyndet ham til Trolovelsen. Han gik saa tidligt om Morgen og barfodet til Præsten ad én Vej, medens hun gik ad en anden, for at hans Forældre ikke skulde faa det at vide og forhindre det, og da de blev trolovet i Præstens Stue, skete det i Overværelse af en Kvinde fra Horne og en af Præstens Karle som Vidner. Karlen søgte dog i Retten at undskylde Hr. Claus, for hvem han havde fortiet, at Ægteskabet var imod hans Forældres Vilje, og han havde heller ikke tilkendegivet, at han havde drukket om Natten og var beruset. Karlens Fader erklærede, at Trolovelsen var sket mod hans Vilje, og Tingsvidnet blev vel erhvervet for at faa Trolovelsen ophævet ved Tamperetten.

Det hidtil om Hr. Claus berettede stiller ham jo ikke i nogen flatterende Belysning; men et lille Træk, der vidner til hans Fordel, kan dog ogsaa meddeles. Af Gejstlighedens Ekstraskattemandtal 1660—61 ses, at han i Horne havde taget en lille Tiggerdreng til sig »for Guds Skyld«.

Hr. Claus Bang var ugift, medens han boede i Horne; efter Højesteretsdommen flyttede han til København, hvor han i Følge Worms' Forfatterleksikon udgav en Del danske Vers under sit tidligere Pseudonym »Dorus«. Han døde i København 9. Dec. 1682<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup>) Kirkeh. Saml. 3. R. III, 773.

## Smaastykker.

---

### IV.

#### BIDRAG TIL VENDSYSSELS PRÆSTEHISTORIE

(Fortsættelse fra 6. R. IV, 165—74).

Af C. Klitgaard.

#### 4.

##### *Hr. Christen Pedersen Plet i Aasted.*

Efter at Præsten i Aasted og Skærum Hr. *Peder Andersen Wraa* var død i »den hvide Pest« 1603, blev *Christen Pedersen Plet* Sognepræst her. Han var antagelig fra Gaarden Plet i Vrejlev Sogn, og han døde i Embedet 1624 efterladende sig Enke *Maren Pedersdatter*, der ægtede Eftermanden Hr. *Christen Madsen Aalborg*, men døde af Blodsot og blev begravet 2. Sept. 1634 (Chr. Staphenssens Aarbog; Jydske Saml. V. 85). Med hende havde Christen Pedersen Plet Børnene: *Peder, Christen, Jens, Anders, Maren, Johanne* og *Mette*, om hvilke der ikke vides mere, end at de 14. Sept. 1635 paa Vennebjerg Herreds Ting gav deres Stiffader Afkald for fædrene og mødrene Arv (Tingbogen 1635, Bl. 270).

Hr. Christen havde i sin Embedstid et Par Processer, som kom for Viborg Landsting, og som vist kan siges at give et lille Bidrag til hans Karakteristik; iøvrigt synes der at have været indre Sammenhæng mellem dem, idet de nok fremstod som Følge af Fjendskab mellem Præsten og *Fru Kirsten Høg* til Eget i Skærum Sogn, Enke efter Viel Orning til Eget, der døde 1602.

Uvenskabet synes at være opstaaet angaaende nogen Jord, som Mads Thomsen i Haabendal i Aasted Sogn før 1601 havde udlagt til Hr. Peder Wraa i Aasted, og som maaske hørte til Haabendal Vandmølle, som Mads Thom-

sen 1601 solgte til Viel Orning. 1612 opstod der Uenighed mellem Hr. Christen Pedersen Plet og Fru Kirsten om nogle Breve omhandlende denne Jord, hvilke Degnen *Jens Nielsen Aasted's* Hustru *Maren Laursdatter* havde leveret Præsten — vel fra Fru Kirsten —, og som Præsten ogsaa havde tilbageleveret; men han havde skrevet noget paa dem, hvorfor Fru Kirsten lod ham tiltale ved Retten i Vennebjerg Herred og 25. April 1612 ved Landstinget (Dombog A 1612 Bl. 106 og 109).

Men samtidigt havde Hr. Christen indstævnet Fru Kirsten Høg angaaende en Dom, som hun og Christen Jensen, Laurids Nielsen og Anders Nielsen, alle af Trøgdrup i Aasted Sogn, havde bragt for Herredsprovsten i Vennebjerg Herred, Hr. *Frands Christoffersen* i Ugilt; men Dommen var skrevet paa en uforseglet og ikke underskrevet Seddel og altsaa ikke retsgyldig. Sedlen lød, at »Mandag før St. Mikkelsdag, som var d. 25. September i dette Aar (o: 1609), var jeg Chr. Jensen i Trøgdrup i Aasted Præstegaard hos Hr. Christen saa tidlig, som Solen løb op, og bad hannem, at han vilde komme til Skærum Kirke og begrave Karen Mikkelsdatter. Da svarede Hr. Christen, at dersom Liget var nu ved Kirken, da vilde han begrave det, og er det ikke kommet, da gak til Niels Nielsen i Skærum, at han skal kaste Muld paa det, thi det er lige saa godt, som jeg gjorde det selv«. Saa drog han forskrevne Tid og Sted til Skærum, og Hr. Christen spurgte Lars Nielsen og Anders Nielsen i Trøgdrup, om Liget var kommet, hvortil de svarede nej, og han bad dem da om at gaa til Niels Nielsen i Skærum, at han skulde kaste Muld paa det, »thi det er lige saa godt, som jeg gjorde det selv«.

31. Aug. 1610 havde Fru Kirsten Høg indstævnet Hr. Christen for en Provsteret i Lendum Kirke angaaende, at han ikke havde villet begrave Karen Mikkelsdatter, og hertil svarede Hr. Christen skriftligt, at han benægtede med højeste Helgens Ed, at Christen Jensen den ommeldte Dag talte til ham om nogen Begravelse og nægtede at

have udtalt sig som anført; men en Mandag ved Sct. Mikkelsdagstid 1609 var han stævnet til Vennebjerg Herreds Ting af Jørgen Lunge til Odden angaaende en Ejendomssag (Rebning af Faurholt Mark), og Lensmandens Fuldmægtig, salig Peder Holt (paa Aastrup), havde givet ham Ordre til at møde paa Tinget for at vedkende sig Aasted Præstegaards Jord i Faurholt Mark. Da Hr. Christen vandrede til Tinget (Tingstedet var lidt sydøst for Hjørring), kom han forbi Skærum Kirke og saa, at der blev kastet en Grav. Han spurgte saa Laurids Nielsen og Anders Nielsen i Trøgdrup om, hvem der skulde begraves, hvilket de sagde, men Liget var ikke tilstede, og han var heller ikke »ombuden« eller var dertil bered, og havde heller ikke Tid dertil uden at skulle forsømme en Sag, som angik kgl. Majestæts Ejendom. Præsten mente ogsaa, at det var aldeles uforholdent at forsømme den kongelige Befaling »for en Skovfuld Muld at kaste paa Liget«. »Men efterdi kgl. Majestæts Ordinance (o: Ordinansen 1539 § LV, jvf. Forordningen for Sjælland af 14. Nov. 1539) taler conditionaliter om Præstens Nærværelse hos de Dødes Begravelse i saa Maade, at dersom en Præst bliver ombudet og haver Stunder, da skal han gøre en Formaning og Undervisning af Guds Ord for Folkene, som er tilstede, og ikke, at han skal være endelig tilstede at kaste først Muld paa Liget; men der staar, at naar man er kommet til Graven, saa lægger man Liget neder og kaster der paa, — og foruden da er Liget ikke blevet ubegravet, der til nogens Forurettelse eller Skade er, og ikke heller i sin Sygdoms Tid udi sin Saligheds Undervisning i nogen Maade bleven forsømt; men jeg haver ofte besøgt hende med Trøst og Lærdom af Guds Ord og med Sakramenternes Meddelelse, og af slig Lejlighed formener jeg mig ingen Uret at have gjort og ikke heller bør for den Sag noget at lide i nogen Maade«.

Af Akterne ses, at Christen Jensen, Lars Nielsen og Anders Nielsen, alle af Trøgdrup, havde vidnet mod Præ-

sten i samme Sag paa Sæby Byting 8. April 1612, og Hr. Christen mente, at det skyldtes Had og Avind og kalder dem Bagvidner og Sankevidner, som ikke har vidnet paa fersk Fod.

For Landstinget fastholdt Christen Jensen, at han havde været hjemme i Præstens Hus, og Anders Nielsen og Lars Nielsen, at Hr. Christen var hos dem ved Kirkegaarden, og Landsdommerne vilde derfor ikke kende deres Vidneudsagn magtesløst (Dombog A, 1612, Bl. 115b f.).

Endelig havde Hr. Christen for Landstinget indstævnet Peder Thomsen, som tjente paa Eget, Peder Christensen, Christen Madsen, Laurs Nielsen, Thomas Laursen og Christen Jensen, alle af Trøgdrup, for et Vidne, de havde aflagt paa Vennebjerg Herreds Ting 8. Okt. 1610 angaaende, at Hr. Christen skulde have kastet Messesærken paa Gulvet og forsømt nogle Helligdage. Ogsaa disse Vidner kaldte Præsten Sankevidner og Bagvidner, som ikke var vidnet paa fersk Fod, og som burde være magtesløse og ikke komme ham til Skade eller Hinder i nogen Maade.

Endvidere var indstævnet Simon Jensen i Haabendal og Fru Kirsten Høg med hendes Lavværge.

Simon Jensen mødte paa Landstinget og fremlagde det omhandlede Tingsvidne, som indeholdt, at Peder Thomsen paa Eget havde vidnet under Ed, at en Søndag, da Hr. Christen gik af Prædikestolen i Skærum Kirke, kastede han Messesærken paa Gulvet og gik ud af Kirken og gjorde ikke mere Tjeneste den Dag, og han havde forsømt Tjenesten Skærtorsdag, Langfredag og tredje Paaskedag. De øvrige Vidnesmænd udtalte det samme.

Saa tog Hr. Christen til Genmæle og fremlagde et Brev forsynet med 22 Segl, og af dets Indhold fremgik, at han havde været sine Sognebørn en god Præst, ærlig, gudfrygtig og trolig og velført (?) udi sit Kald og Embede i Kirken og uden Kirken, saa og udi sit Liv og Levned og daglige Omgængelse. Den nævnte Skærtorsdag og Langfredag havde han været forkommet paa Røst og Mæle,

saa han ikke kunde prædike og gøre Tjeneste, og 2. Paaske-  
dag havde han Skolemesteren i Sæby til at prædike for  
sig og havde begæret af Menigheden, at da Skolemester  
ikke kunde blive der længer, haabede han, at Kirkefolket  
vilde bære over med ham 3. Paaskedag og gaa til andre  
Kirker. Med Hensyn til Messeklæderne, da havde nogle  
Personer svaret ham imod 2 eller 3 Gange, medens han  
stod paa Prædikestolen, og derover var han blevet vred  
og gik ned af Prædikestolen, »forhastede« sig og førte sig  
af Messesærken, som han lagde fra sig paa Altret og gik  
saa straks ud af Kirken.

Ved Landstingets Dom godkendtes Hr. Christens Frem-  
stilling af Sagen, som var bekræftet af hans mange Vidner  
(Landstingets Dombog A, 1612, Bl. 119b).

Senere høres der ikke mere om Hr. Christens Forhold  
til Fru Kirsten Høg.

---